

Rom 12, 12

12: Gled dere i håpet, vær tålmodige i trengselen og vær fast utholdende i bønnen!

Når Paulus akkurat nå taler om å være glade i håpet, om tålmodighet og utholdende bønn, kan det se ut som om han gjennom ordene i verset foran er kommet til å tenke konkret på den tiden han selv levde i. Det var en veldig tung tid, på grunn av forfølgelsen mot de kristne som nå var begynt. For det er jo særlig i tider med lidelser, med nød og sorg vi blir øvet i håpet, i tålmodighet og i bønnen. Paulus taler først om håpet, og sier:

Gled dere i håpet. Med "håpet" mener Paulus Guds barns forventning til den framtidige herligheten. Troen griper Guds nærværende nåde. Men håpet ser fram til "Guds herlighet" (Rom 5: 1-2). Og så sier altså Paulus at vi skal "glede" oss i dette håpet. Også dette er en formaning som kommer midt inne i en rad av andre kristelige plikter. Da ser det jo ut som om også dette å glede seg er en kristelig plikt? Ja, og det er det da også! Men apostelen sier ikke bare: "Gled dere!". Han sier: "Gled dere i håpet!" Andre steder sier han: "Gled dere i Herren!" - "Gled dere i Herren alltid! Igjen vil jeg si: Gled dere!" (Fil 4: 4). Paulus formaner oss ikke til å være glade over ingenting - heller ikke over noe småtteri eller forfengeligheter. Han holder fram for oss hele evighetens salighetshåp som gledesgrunn. Hvis vi virkelig holdt dette klart for oss - altså hva det er vi er kalt til. Og deretter virkelig trodde det Gud har lovet, så ville vi nok også vært fulle av fryd. Og da ikke bare de dagene da alt går greit, men også gjennom de tyngste dagene på jorden. Og denne gleden i håpet har langt større betydning og velsignelse enn vi vanligvis tenker. Den gir oss ny kraft i hele vårt kristenliv. Derfor må vi også gå dypere inn i dette emnet.

Selve håpets siktemål, eller alt det herlige som venter oss hos Gud, det vil vi jo aldri fullt ut kunne fatte her i livet, - "det øyet ikke har sett, og det øret ikke har hørt, det som heller ikke kom opp i menneskets hjerte, det som Gud har forberedt for dem som elsker ham" (1Kor 2: 9). Men bare det vi tross alt kan se og ane ut fra Guds løfter, er jo så stort og herlig, at ikke noe menneske fullt ut kan uttrykke det. Hvem kan f. eks. si hvor mye som ligger i dette at vi er "Guds arvinger og Kristi medarvinger"? Og hvem er det så som skal få oppleve denne ærefulle salighet? Jo, det er uttrykkelig sagt at det er alle dem som her i livet er blitt Guds barn. For slik lyder det: "Hvis vi er barn, da er vi også arvinger" (kap. 8: 17). Det gjelder altså hver eneste én som er fridd ut fra verden. Som gjennom Guds ord og Ånd er blitt vekket opp av syndens søvn, og har funnet frelsen bare i Kristus. Som ennå, på tross av alle sine skrøpeligheter og fall er avhengig av ham. Som ikke kan unnvære ham, hans nåde og vennskap, hans kjød og hans blod, dvs. hans forsoning, men nettopp i dette har alt det de trenger for sin sjel. Og det er nettopp dette Herren Kristus selv sier: "Den som eter mitt kjød og drikker mitt blod, har evig liv, og ham skal jeg reise opp på den siste dag" (Joh 6: 47-57).

Tenk at Herren selv sier om alle slike fattige sjeler som har all sin trøst bare i hans forsoning, at de skal få det evige livs salighet! Og det sier han så bestemt, og gjentar det mange ganger. Men hvem kan da uttrykke hvor lykkelig et slikt menneske er? Hvem kan utlegge hvor mye som ligger i Kristi egne ord: "Da skal de rettferdige stråle som solen i deres fars rike" (Mat 13: 43)? Hvem kan utlegge hvor mye det innebærer som Johannes uttrykker slik: "... da skal vi bli lik ham, for vi skal se ham som han er" (1Joh 3: 2)? Og dette håpet hadde allerede David da han sa: "Jeg vil skue ditt åsyn i rettferdighet. Når jeg våkner, skal jeg mettes ved din skikkelse" (Sal 17: 15). Og Job når han sa: "Jeg vet at min gjenløser lever, og som den siste skal han stå fram på støvet. Og etter at denne min hud er blitt ødelagt, skal jeg ut fra mitt kjød skue Gud" (Job 19: 25-26). Kristus har også uttrykkelig sagt: "Far, jeg vil at også de som du har gitt meg, skal være hos meg der jeg er, og at de skal se min herlighet, den som du har gitt meg" (Joh 17: 24).

Hvem kan altså utlegge hvor stor salighet vi skal få oppleve når vi får se Guds åsyn? Tre av disiplene fikk være med Jesus opp på fjellet. Der fikk de et møte med to av himmelens borgere, og Herren selv ble en kort stund åpenbart i herlighet for dem. Bare dette svært begrensede glimtet av himmelens herlighet var nok til at disiplene ble så opprømt at Lukas skildrer Peters reaksjon slik: "han visste ikke hva han sa". Han ville jo helst bare bli der på fjellet. "Mester, det er godt at vi er her, la oss lage tre hytter", sa han (Luk 9: 28-33). Hvordan skal det da gå med oss, når hele himmelen med all dens herlighet blir gitt til våre forklarede, og da fullt mottakelige sjeler? Hvem kan vel fatte eller utlegge hvor mye herlig den allmektige Gud skal kunne overlate til sine venner når han en gang byr dem: "Arv det riket som er gjort ferdig for dere fra verdens grunnvoll ble lagt"? - "Da skal Gud tørke bort hver tåre fra øynene deres, og døden skal ikke være mer, heller ikke sorg eller gråt eller smerte skal være mer, for de første ting er blitt borte" (Åp 21: 4).

Men er det nå riktig og sikkert nok at dette virkelig en gang skal skje? Er dette like sikkert som den nåden vi får oppleve her i livet? Stilt overfor dette helt avgjørende spørsmålet pleier det være godt å tenke grundig over at det er den samme Herren Kristus som sier alt dette til oss, som også har gjort og sagt alt annet som vi pleier tro om ham. F. eks. at han sa: "Så har Gud elsket verden at han gav sin Sønn, den enbårne". Tror vi det ene er sant, da må vi jo også tro det andre er det. Må vi da aldri glemme at det er den samme Herren Kristus som uttrykkelig forkynner: "Jeg gir dem evig liv", "Jeg skal oppreise dem på den siste dag", "de skal se min herlighet" osv.! Hvis vi tror på Guds sønn, så er bare et eneste ord fra ham nok til å overbevise hjertene våre om at vi har en herlighet i vente. Riktignok er der også andre forhold som kan overbevise oss om det samme. Når Kristus i Mat 6: 25-34 vil styrke oss i troen på Guds omsorg for våre timelige behov, ber han oss også se på det vi har rett for øynene våre. På fuglene som jo Gud før, og på liljene som han kler. Slik kan vi også, for å styrke oss i håpet om det som venter oss i himmelen, se på noe av alt det vi har for øynene våre. Da skjønner vi at Gud virkelig har hatt et evig liv som mål for oss.

Eller hva skulle ellers Kristi rike på jord være et vitnesbyrd om? Hvorfor har Gud gitt oss helligdagen, sitt ord og sine sakrament, hvis det ikke skulle ha evig liv som mål? Hvorfor har Gud sendt sin enbårne Sønn til verden for å lide og dø for våre synder? Skulle han dermed bare villet oppnå noe

timelig godt for oss? Hvorfor sender han Den Hellige Ånd som vekker, omskaper og helliger vårt indre menneske? Hvorfor tukter og oppdrar han oss gjennom hele livet? Alt sammen vitner jo klart om at han har et annet liv som mål for oss, og vil skape noe langt mer herlig ut av oss. Likevel, hvis vi har en levende tro på Guds Sønn, så er det ikke noe som overbeviser oss mer om dette enn et ord fra ham. Da er det ingen ting som er så visst og sikkert som når han sier: "Jeg skal oppreise dem på den siste dag", "jeg skal ta dere til meg. For der jeg er, der skal også dere være". Hva er mer sikkert enn det Herren Kristus selv sier? Vårt frelseshåp har altså en totalt urokkelig grunnvoll. Derfor kalles også dette håpet for "et anker for sjelen, som er sikkert og fast" (Heb 6: 19).

Når vi da har en så herlig og fast grunnvoll for håpet vårt om den evige gleden, da burde vi jo selvsagt også ta farvel med alle jordiske sorger og si: Vik fra meg, all sorg, all engstelse og uro! Jeg har en evig glede. Jeg går mot en evig lykke. For håpet om evig liv er ikke grunnet på vår verdighet eller våre tanker, men på Guds egne gjerninger og evige rådslutning. Det sømmer seg ikke for dem som bekjenner sin tro på Kristus, og er også til stor skade for vår kristendom, at vi glemmer det håpet vi har om evig liv, og ikke gleder oss over det, men isteden går med tunge skritt og sukker mot himmelens glede. Med alvor og flid må vi være mer opptatt med vårt håp om evig liv. Da ville det nok gi ny styrke til hele vår kristendom. Det ville gjøre oss mer opptatt med den rette veien til livet, og mer likeglade med alt det jordiske. Det ville styrke oss til mer tålmod og utholdenhet i kampen for kronen. Derfor kalles også håpet om frelse for en "hjelm" (1Tess 5: 8, Ef 6: 17). Hjelmen er en viktig del av rustningen. Med den løper vi mer dristig fram i kampen.

Og så kaller altså apostelen håpet for "et anker for sjelen, som er sikkert og fast". Dermed sier han at håpet om frelse skal holde oss fast til Herren gjennom alle fristelsens stormer, så vi ikke forsvinner ut over verdens ville hav. Et levende og fast håp skal i lidelser og nødens tider lære oss bedre å kjenne ham som er himmelbrødet. I dager med jordisk glede og lykke skal det holde oss nøkterne og sindige, så vi kan si som apostelen: "Jeg har et ønske om å bryte opp herfra og være med Kristus, som er det aller beste" (Fil 1: 23). Å, måtte Herren tilgi oss vår vantro, at vi så lite gleder oss i håpet! Og måtte han hjelpe oss til at det ble en forandring også i dette!

Vær tålmodige i trengselen. Dette er også en frukt av håpet om frelse. Håpet om en evig glede bør gjøre oss tålmodige gjennom all nøden i livet her på jord. Og dette er snart slutt, det varer ikke evig. Fryd deg over at du i Kristus er frelst fra den evige nøden - og tvert imot er på vei til den evige gleden! Ja, hvis du virkelig er en kristen, så bør du også ta dette inn over deg. Men i tillegg har vi her også en formaning: "Vær tålmodige i trengselen!", problemene, lidelsene. En apostolisk formaning minner oss om det som er vår plikt overfor Herren. Derfor må vi for Herrens skyld være tålmodige i motgang, - og særlig når vi også husker på at det er Gud, vår himmelske Far, som sender oss hver enkelt lidelse (Jes 45: 7, Amos 3: 6 m. fl.). Tror du dette, da vil dette stille din utålmodighet, - hvis du er blant dem som elsker Gud. Tror du Herren Kristi egne ord: "til og med alle hårene på hodene deres er telt"? Og så sier han videre: "Ikke et hår på hodet deres skal gå tapt".

Tror du at alt det vonde både djevelen og andre mennesker påfører deg, i hver minste detalj er tilmålt av Gud? For det lærer Skriften uttrykkelig. Se hvor nøyaktig Gud hver eneste gang tilpasset hvor langt Satan fikk lov å gå med å plage Job. Og når så araberne hadde drept Jobs sønner, kaldeerne hadde tatt kamelen hans, og stormen hadde knust huset så det falt sammen over barna hans, - da så Job bare Herren i alt sammen. Han sa: "Herren gav, og Herren tok, Herrens navn være lovet!" Og da det ynkelige mennesket Sime'i forbannet David da han var på flukt for sin sønn Absalom, sa bare den sorgtyngede kongen til sin hærfører Abisai: "Når Herren har sagt til ham: Bann David! - hvem tør da si: Hvorfor gjorde du det?" (2Sam 16). Det samme sier Jeremia: "Hvem talte så det skjedde, uten at Herren bød det?" (Klag 3: 37). Og det samme sier Herren selv: "Det er jeg som er lysets opphav og mørkets skaper, som gir lykken og skaper ulykken. Jeg, Herren, gjør alt dette" (Jes 45: 7).

Hvem skulle vi da klage og syte over? Hvem er du som vil trette med din Skaper? (Jes 45: 9). Har du gitt ham noe først, så han skulle gi deg vederlag? (Job 41: 2). Er Herren for hard mot deg? Eller hva krav tror du du har mot ham? Hvis Herren ville gå i rette med oss, hadde vi ikke noe vi skulle ha sagt mot ham, selv i en eneste sak av tusen (Job 9: 3). Hvis Herren ville handle med oss etter våre synder, og gjengjelde oss etter våre misgjerninger, ville vi havne i helvetes pine, og ikke kunne oppdrive en eneste dråpe vann. Så bør en også tenke slik: Utallige mennesker lider mye mer enn jeg. Hvorfor skulle så jeg slippe fri fra lidelser, når jeg bare fortjener Guds vrede? Og jeg, et Guds barn, skulle vel også tåle dette, jeg som har et håp om evig glede. Å, Gud, forlat oss da all utålmodighet! Forlat oss, og hjelp oss så vi fra nå av må være mer "tålmodige i trengselen"!

Men bortsett fra at vi ikke har noe å klage over, om så Herren handlet med oss etter våre synder, så er jo forholdet at han aldri handler med oss slik, når vi ved troen på Sønnen får leve i hans nåde. Alt det vanskelige vi må igjennom er bare sendt oss på grunn av hans uendelige trofasthet og godhet. Å, det kommer en dag da vi i det evige lyset skal se hemmeligheten i alt det underlige Gud har sendt i vår vei. Da skal vi se at i all vår motgangs beger var det ikke en dråpe mer enn det som var nødvendig for å føre oss frelst fram til himmelens arv. Da vil vi se at det bitreste som har skjedd, har vært sendt oss til vår kongelige oppdragelse, eller for å øke vår evige glede og herlighet med mer av det som bare Guds visdom kjenner. Og hvem våger da å tenke at "jeg skal nok nå fram til himmelen, uten at du, Herre, lar så mye tungt og bittert komme over meg. Jeg er da tross alt i stand til å undertrykke mitt kjød, uten at så mye vondt skal ramme meg". Nei, vi kjenner vår store treghet, troløshet og kjødelighet godt nok. Så vi ber isteden titt at Herren selv må døde dette hos oss. Men hvordan skulle det kunne skje, uten at han også måtte sende oss lidelser?

Ofte ber vi at han skal bruke det han ser er best, bare han fullfører sitt verk i oss, griper hjertet vårt, øker vår tro, vår bønn, vårt alvor, og helliger hele vårt vesen. Men når Herren hører slike bøtner, må han også bruke mange bitre midler til dette. Og da klager og syter vi, som om det var noe vondt. Vi tenker ikke på at vi har selv bedt ham om dette. Kort sagt: Når vi en gang får øyner som ser, da oppdager vi hvordan Gud gjennom våre lidelser opphøyer sitt navns ære og vårt beste. Da ser vi hvordan han med disse jordiske kors hjelper vår villige, men svake ånd imot kjødet. Ja, når vi til slutt

virkelig får se sannheten i ordene om at "den rettferdige vanskelig blir frelst", da kommer vi ikke bare til å bli tålmodige i trengselen, men også takknemlige for den.

og vær fast utholdende i bønner! Denne formaningen kan selvsagt først oppfattes som at den taler om at vi gjennom hele livet vårt aldri må holde opp å be. Dette er da også sikkert nok slik vi skal leve livet, at vi "ber uavlatelig" (1Tess 5: 17). Hvis ikke Gud selv sender oss sin nåde og hjelp, var vi ikke i stand til å utføre en eneste av våre kristelige plikter, eller komme velberget gjennom en eneste av våre mange kamper og farer. Og når vi alltid behøver Gud, hans nåde og hjelp, da bør vi selvsagt også alltid be. Dette foregår da også hos Guds barn i åndens sukk gjennom hele dagen. Bønner er som åndedrettet hos det nye mennesket. Og på samme måte som legemet vårt ikke kan leve uten at vi puster, så kan vi heller ikke leve livet i Gud uten å be.

Jeg trenger hele tiden ny kraft ovenfra. Til troen, til kjærlighet, til tålmodighet, til iver og trofasthet i min jordiske stilling, til hjelp i fristelser, osv. Så konstant foregår den åndelige krigføringen, så intense og farlige er fiendens angrep, at selv de sterkeste kristne er fortapt hvis de ikke hele tiden mottar guddommelig hjelp. Det er disse ting som ligger til grunn for apostelens formaninger til utholdende bønn. I Efeserbrevets sjette kapittel skildrer han både fiendene og våpnene våre. Der ser vi da også hvordan han avslutter sin "feltpreken" slik: "Og be alltid med all bønn og påkallelse i Ånden!" (konf. Kol 4: 2, Fil 4: 6). Derfor er det nok særdeles nødvendig til alle tider, det apostelen formaner oss til her: "vær fast utholdende i bønner!"

Men hvis vi ser på den sammenheng disse ordene har med det som står like foran, om tålmodighet i trengselen, ser det ut til at Paulus her særlig tenker på når vi har trengselstider. Han taler til oss om når vi spesielt da, nettopp når vi er nedslått over hvor lenge prøvelsene trekker ut, ikke må stoppe opp med å be og vente hjelp fra Herren. Altså det samme som Kristus talte om i Luk 18: 1-8, når han "fortalte dem en liknelse om å alltid være utholdende i bønner, og ikke bli trette". Og akkurat her har vi den harde prøven. Akkurat dette kan ofte vårt evige vé og vel komme til å avhenge av; om vi kan holde ut når fristelsene og prøvelsene blir langvarige og harde, og Gud venter med å sende hjelpen. Det er fiendens frykteligste våpen; når han setter alt inn på å trøtte oss totalt ut. Og seieren er hans, hvis han ved å trekke fristelsen ut over tid kan frarøve oss alt håp, så vi holder opp å be og vente på hjelp fra Herren.

Det er dette fienden har som mål med alle de grusomme pilene vi får oppleve at han hele tiden skyter inn i vårt innerste gjennom langvarige prøvelser. Da opplever vi ikke noe som helst av Guds nærvær og kjærlighet, og ser ikke noe av arven som venter i himmelen. Vi kjenner bare på alt det vonde i oss selv, kjenner syndens og djevelens makt og Guds rettferdige lov og domsord. Da skyter fienden de frykteligste tanker om Gud inn mot hjertet vårt; at hos ham kan vi ikke vente noen hjelp. At det ikke blir noen som helst slutt på all trengselen, som bare kommer til å fortsette i all evighet.

Det var akkurat mot slike fristelser Herren talte til dem denne liknelsen vi nevnte ovenfor (i Luk 18). Han talte om en enke som hadde store problemer. Hun søkte hjelp hos "en dommer som ikke fryktet Gud eller tok hensyn til noe menneske". Legg merke til denne liknelsen! Bare dette at Herren Kristus selv talte til dem helt konkret "om å alltid være utholdende i bønn, og ikke bli trette" vekker jo uvilkårlig tankene våre. Det ser jo ut til at hensikten hans er å forebygge at vi skal bli motløse. At han vil vise oss at uansett hvor langvarige og knusende prøvelsene blir, så vil Gud alltid til sist hjelpe oss. Herren kunne jo ha forsøkt å forebygge at vi ble nedkjempet, på en annen måte. Han kunne jo bare latt være å vente så lenge med å åpenbare sin nåde, komme raskere med hjelpen. Det ville jo gi samme resultat; at vi satte vår lit til ham, og ikke ble trette. Men nei, den framgangsmåten velger han ikke. Isteden gir han oss denne liknelsen, og dessuten gjennom hele Skriften mangfoldige løfter om sin trofasthet og at han alltid hjelper til slutt.

Av dette skal vi først lære at det altså må være en fullstendig urokkelig lov i Guds måte å føre oss på, at han vil vente med sin hjelp, vil la prøvelsen bli lang og nedbrytende. Ja, dette er en hovedsak i det han vil lære oss her. Han sier jo om den urettferdige dommeren at "til å begynne med ville han ikke" ... dvs. hjelpe enken. Hvor lang denne tiden blir, kan være forskjellig, avhengig av hvor forskjellig troen og andre forhold er hos barna som prøves. Abraham var sterk i troen. Men da han hadde fått løftet om et avkom ingen kunne telle, måtte han vente et kvart århundre, og selv bli hundre år gammel, før løftets sønn ble født. Men da jomfru Maria ikke kunne finne det tolvårige underbarnet, da var tre dager og tre netter stor og bitter nok prøve for hennes anfektede hjerte.

Det viser seg alltid at enten det går over kort eller lengere tid, vil det alltid fortone seg for den sjelen som prøves, som om prøvelsene aldri tok slutt. Kunne vi bare se at det blir alltid noe godt ut av det, ville vi straks være trøstet. Men når det står på, ser det fullstendig uløselig ut. Slik er det da Herrens vilje at vi alltid skal ha så stor tillit til hans trofasthet, hans omsorg, makt og sannferdighet, at vi helt og holdent overlater til ham å bestemme når og hvordan vi skal bli hjulpet. Og samtidig skal vi vite at det er utelukket at vi skal bli skuffet, når vi i tro og bønn venter på ham. Det er dette Herren først og fremst vil ha sagt oss gjennom denne liknelsen.

Men det hører også med at denne liknelsen viser hvordan vi, mens prøvelsene står på, bare ser Gud som en "dommer". Ikke en mild og nådig, men en streng og upåvirkelig dommer. Likevel sier altså Herren at selv om dommeren var slik, så kunne han ikke i lengden stå imot bønnene fra den ulykkelige enken. Til sist sa han: "Selv om jeg verken frykter Gud eller tar hensyn til noe menneske, vil jeg hjelpe henne til å få rett, fordi denne enken plager meg" (dvs. med hennes bønner). "Så sa Herren: Hør hva den urettferdige dommeren sier! Og skal ikke da Gud skaffe retten til sine egne utvalgte, de som roper til ham dag og natt? Er han ikke langmodig med dem?"

Kunne Herren bruke noe bedre for å overbevise oss om sin bønnehørende trofasthet, enn å gi oss så talende bilde som dette? Vi måtte jo tro Gud var verre enn det hardeste menneske, hvis vi skulle tvile på at han til sist alltid hører våre bønner. Må Gud virkelig tilgi oss vår vantro! Gud har jo lovet: "Kall

på meg på nødens dag, så vil jeg hjelpe deg, og du skal prise meg!" (Sal 50: 15). Herren Kristus har i ordelag så sterke som i eds form lovet oss: "Sannelig, sannelig sier jeg dere: Hva som helst dere ber Faderen om i mitt navn, det skal han gi dere" (Joh 16: 23). "Alt det dere ber om i deres bønn, når dere tror, det skal dere få" (Mat 21: 22). "Be, og dere skal få, så gleden deres kan være fullkommen" (Joh 16: 24). "Hver den som ber, han får, den som leter han finner, og den som banker på, skal det bli åpnet for" (Mat 7: 8). Skulle vi så ikke tro slike ord fra Herren selv?

Men hvis det likevel skjer at Gud virkelig ikke bønnehører oss, da må feilen enten være at vi ber om noe Gud aldri har lovet han vil gi oss. Eller vi begjærer det skal skje på en måte som strir mot den ordningen Gud alltid fastholder. Det skjer f. eks. med dem som ber om daglig brød, men ikke vil arbeide. De ber kanskje om Den Hellige Ånd, men bruker ikke Ordet. Eller ber om syndenes forlatelse samtidig som de bevisst og med vilje fortsetter å synde (Heb 10: 26). Om slike bøønner sier Skriften: "Om en vender sitt øre bort og ikke vil høre loven, da er til og med hans bønn en styggedom" (Ord 28: 9, konf. Sal 18: 42, Job 27: 9). På samme måte ber vi også om noe Gud aldri har lovet å gi oss, hvis vi ber om at vi allerede nå skal få noe av det som Gud har lovet oss i det kommende livet, f. eks. en urokkelig fred, en fullkommen syndfrihet osv.

Så har vi kanskje ofte bedt: Gud gi meg bare det du ser er nyttig, "La ikke min vilje skje, bare din vilje!" (Luk 22: 42). Da kan vi heller ikke vente å bli bønnehørt når vi senere, i uforstand, ber om noe som bare ville skade oss. Kort sagt: Guds løfter kan ikke svikte. Ber vi overensstemmende med disse, da har vi en urokkelig visshet om at Herren hører bønnene våre. Men fortsatt har han sine veier, når det gjelder hvordan og når han svarer. Å, hvor mange underfulle bevis på Guds godhet har de ikke sett, de som tror dette, og lever i disse sannhetene! Og når dette da virkelig er sant, så la oss i alle vårt livs dager være flittige i bønnen. Ja, når det ser aller mørkest ut, nettopp da være "utholdende i bønnen"! Gi oss, Gud, selv din nåde til dette!